

9. Горелов, А.А. Этика: учеб. пособие / А.А. Горелов, Т.А. Горелова. – 3-е изд. – М.: Флинта: МПСИ, 2008. – с. 411.
10. Бахтин, М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.
11. Общая психология. Словарь / под ред. А.В. Петровского. – М.: ПЕР СЭ, 2005. – 251 с.
12. Декларация принципов толерантности. Утверждена резолюцией 5.61 генеральной конференции ЮНЕСКО от 16 ноября 1995 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: www.tolerance.ru/toler-deklaraciya.php/. – Название с экрана.

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. У. Ушинського.

УДК: 123+171+168.52,2

РОЛЬ СВОБОДИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ

В статті розглядається роль свободи у сфері сучасної української освіти. Одним із наслідків культурної глобалізації є монополізація інформації, освіти і духовного простору із боку massmedia. Академічне середовище знаходиться під контролем, щоб служити політичним цілям і соціальній ідеології представників панівної влади.

Ключові слова: освіта, свобода, цінності, академічне середовище.

РОЛЬ СВОБОДЫ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ

В статье рассматривается роль свободы в сфере современного украинского образования. Одним из последствий культурной глобализации является монополизация информации, образования и духовного пространства со стороны massmedia. Академическая среда находится под контролем, чтобы служить политическим целям и социальной идеологии представителей правящей власти.

Ключевые слова: образование, свобода, ценности, академическая среда.

ROLE OF FREEDOM IN THE MODERN UKRAINIAN EDUCATION

The article discusses the role of freedom in contemporary Ukrainian education. One of the consequences of cultural globalization, monopolization of information, education and spiritual space by the mass media. The academic environment is controlled to serve a political purpose and social ideology of the ruling power.

Keywords: education, freedom, values, academic environment.

Метою нашої статті є дослідження ролі свободи у сфері сучасної української освіти, зокрема академічної. Глобалізація, цінності суспільства, що трансформуються, навіть політична кон'юнктура та ще безліч факторів впливають на систему сучасної української освіти. Але успішний та продуктивний розвиток можливий за умови свободи. Саме ці наявні суперечності спричинили наше дослідження.

Освіта як соціальний інститут є сукупністю певних установ, осіб, які забезпечені спеціальними матеріальними засобами і здійснюють конкретні соціальні функції, з іншого боку, освіта — це набір, система ідей, правил, положень, стандартів, норм діяльності, поведінки людей у ситуаціях освітянського життя [5, с. 180]. Освіта як соціальний інститут має історичний характер. Це відносно стійка форма соціальної практики, за допомогою якої функціонує суспільне життя, забезпечуються необхідні соціальні зв'язки та відносини, що характеризують суспільство.

Сучасна система освіти не тільки транслює зразки культури від покоління до покоління, з

однієї сфери в іншу, але і виконує функції генератора і хранителя культурного надбання суспільства. В межах освіти розвивається наука, особливо її фундаментальні напрями. Значний взаємовплив освіти і мистецтва, яке переважно зорієнтоване на виховання людської особистості. Залучені в освітній процес і засоби масової інформації. Невід'ємну найважливішу складову фундації культури складає інтелектуальний потенціал викладачів, практика навчання, вся сфера освіти.

Але починаючи з 90-х років у сфері освіти спостерігається вельми слабкий запит на ресурси освіти: низький рівень доходів працівників сфери освіти, відставання матеріально-технічної, інформаційної бази учбових закладів від галузей виробництва і обслуговування населення. Потребує вдосконалення і сама система освіти [6, с. 4].

Освіта в українському суспільстві реалізує ряд функцій. Зокрема, це:

- функція розвитку продуктивних сил суспільства, яка забезпечує навчання, підготовку і перепідготовку спеціалістів;
- функція соціалізації індивідів шляхом залучення до соціально-історичного досвіду, культури, норм і зразків поведінки, людського способу буття;
- функція інтеграції, яка спрямована на забезпечення цілісності сприймання навколишнього світу через залучення індивіда до широкої людської спільноти і в географічному, і в історичному сенсі;
- функція гуманізації, яка передбачає посилену увагу до особистості загалом, сприяння розвитку всіх її здібностей, фізичних і моральних якостей.

Специфіка освіти визначається типом суспільства, в якому вона функціонує, політичним, державним ладом, соціально-класовими, економічними відносинами. Разом з тим слід зауважити й наступність освіти в її історичному розвитку. Саме цей момент важливо враховувати в наш час, у період утворення нової української національної школи — школи XXI століття. Справа в тому, що від освіти залежить усе, адже це стосується перш за все навчання і виховання молоді, тобто всіх майбутніх поколінь. Тому потрібна виключна обережність і продуманість кожного кроку у реформуванні освіти. Вважаємо, як завжди, перш за все треба звернутися до багатовікового досвіду людства щодо навчання і виховання молоді, здивуватися до того, чому навчали великі мислителі минулого багато і багато поколінь молоді. Можливо, тоді стане зрозумілим, які цілі потрібно ставити перед нашою освітою і як досягати цих цілей.

Цілком природно, що зміни в освіті потребують філософської рефлексії, а саме: переосмислення педагогічних ідей шляхом їх наукової інвентаризації та подальшої теоретичної реконструкції, визначення ідеалу освіченої людини та впливу філософії на освіту. Вирішення даних завдань можливо на засадах нової раціональності, котра, по-перше, фокусує увагу на відтворенні умов і структури проблемних ситуацій, в які потрапляє сучасна людина у своїх взаємовідносинах із реальністю, по-друге, предметом якої виступає реальність людської дії, реальність становлення і формування дійсності через діяльність, що передбачає саморозвиток її суб'єктів.

Звернімося до найдавніших систем, що існували за декілька тисячоліть до нашої ери, до таких, наприклад, систем, які існували в Стародавньому Єгипті, Стародавньому Китаї, у Стародавньому Ізраїлі, Стародавній Греції та ін. Перш за все впадає в очі факт, що генезис людського роду у цих найдавніших культурах і цивілізаціях обчислювався згідно з тим, хто у когонавчався, хто і кому передавав знання, хто кому слідував. І ми бачимо, що знання, скажімо, давньоєгипетських жерців і фараонів передавалися від однієї видатної людини до іншої, і це стосувалося не лише династичної лінії передачі влади від одного фараона до іншого, але перш за все і головним чином передавання тих потаємних знань, якими володіли найвидатніші люди того часу. Таке ж шанобливе ставлення до освіти ми спостерігаємо, наприклад, в Упанішадах, де буквально поіменно перелічується, хто кого вчив, хто кому передавав знання, хто у кого вчився. Такий же досвід має місце у Давньому Ізраїлі, де коліна Ізраїлеві, природно, перелічуються за тими параметрами, затим вкладом, який кожне з цих колін внесло в життя

Ізраїлю. Звичайно, напершому місці були знання, їх отримання, здобування, а потім і передавання майбутнім поколінням, і це стосувалося всіх видів знань, особливо знань про найпотаємніше, тобто знань істини і мудрості. Те ж саме можна сказати про Конфуція, котрий створив цілу систему, до того ж досить розвинуту систему освіти, навчання і виховання покоління молоді. Саме йому, а зовсім не Леніну, належить знаменитий лозунг «вчитися, вчитися і вчитися». Можливо, першим в історії людства він увсьому обсязі поставив проблему взаємовідносин учителя та учня, вихователя і вихованця, учня і учня. При цьому вважав, що кожна людина повинна вчитися протягом усього життя, і тільки за цієї умови вона може досягнути найвищого рівня розвитку – осягнення істини й мудрості. Конфуцій першим виокремив систему типів учителя, а саме: мислитель, філософ, шляхетний муж, довершено мудрий. Подібні ідеї ми знаходимо у грандіозній системі Лао Цзи, хоча у цій системі акцент зміщується швидше на осягнення і передачу не загальних, а потаємних знань, знань глибоко релігійного змісту. Якщо візьмемо Стародавню Грецію, то також переконаємося в тому, що на перше місце греки ставили навчання і виховання молоді найвидатнішими вчителями, мислителями, мудрецами. Це стосується філософії Сократа, філософії Платона і філософії Аристотеля, хоча можна назвати десятки і сотні видатних давньогрецьких мислителів, котрі заснували свої школи, в яких вони навчали молодь, передавали їй отримані знання і спрямовували їхнє життя і діяльність на осягнення істини і мудрості.

Можна наводити й інші приклади подібного роду, але вже з того, що сказано, з необхідністю витікають основоположні для системи освіти висновки: 1) Центральною постаттю в будь-якій системі освіти був учитель. Особистість учителя посідала друге місце після Бога (чи богів) і після правителя. Більше того, самі правителі, які, природно, навчалися у найвідоміших учителів, ставилися до них як до самих видатних людей свого часу. З учителями ніхто не міг зрівнятися за своєю значущістю для народу і держави: ні політики, ні полководці, ні які б то не були інші видатні суспільні діячі. 2) Наступною важливішою постаттю був учень, котрий вважав для себе найбільшою честю і найвеличнішим щастям навчатися знанням у відомого вчителя. Тому учень з абсолютною покірливістю та увагою ставився до свого вчителя, прислуховувався до кожного його слова, запам'ятовував усе, що говорив учитель, і, пройшовши цю велику школу, він слідував шляхом свого вчителя. 3) Метою освіти була не тільки передача знань, а й виховання учня у відповідному дусі, тобто в дусі того світоспоглядання і світогляду, який мав учитель. 4) Отримання відповідних знань, осягнення істини і мудрості було лише першим етапом навчання та виховання. Наступним етапом була реалізація набутих знань в індивідуальному та громадському житті, тобто отримання і передача знань ніколи не були формальними та абстрактними, вони завжди так чи інакше узгоджувалися з реальним життям, життям народу і держави, і тому система освіти завжди і скрізь, у всіх суспільствах і державах вважалася першорядною державною справою. 5) Вчитель, і учень уважалися шляхетними мужами, і їх шляхетність полягала саме в отриманні і передачі всієї системи знань, а потім і в застосуванні цих знань до самих серйозних завдань, що стояли перед суспільством і державою.

Розвиваючись у зазначеному ключі, маючи певну мету діяльності і виконуючи свої функції, освіта покликана задовольняти відповідні соціальні потреби та інтереси. Внаслідок цього стабілізуються соціальні відносини і узгоджується різноманітна діяльність членів суспільства. Функціонування освіти, виконання людьми в межах цього соціального інституту певних ролей зумовлюється соціальними нормами її внутрішньої структури. Саме ці норми визначають обов'язковий порядок, встановлюють міру, стандарт поведінки людей, спрямовуючи соціальну діяльність [4, с.34]. У зв'язку з цим слід зауважити, що освіта інтегрована в систему соціальних інститутів. Тільки така об'єднана система може забезпечити й гарантувати функціонування суспільства. Без соціальних інститутів взагалі не існує суспільства, людства як колективного утворення.

На наш погляд, феномен освіти проявляється в тому, що змінюється соціальна роль освіти в сучасному світі, перш за все, як сфери зайнятості і як специфічної індустріальної галузі, в

яку залучені значні маси населення. Найочевиднішим можна вважати появу, разом з учнями, педагогами і викладачами, працівників сфери освіти і пов'язаних з нею галузей, що забезпечують освітній процес (визначення напрямів і зміст підготовки фахівців, підготовка і видання підручників і навчальних посібників, виробництво технічних засобів навчання, комп'ютерів і програмного забезпечення учбового процесу, будівництво і експлуатація учбових будівель, фінансування освітнього процесу і т.п.). До освітнього процесу залучаються нові маси населення, поєднуючи навчання з роботою. З'являються нові джерела освітньої інформації: преса, радіо і багатоканальне телебачення, аудіо- і відеокасети, Інтернет. Звідси — необхідність розгляду педагогічних процесів в більш широкому, соціальному і методологічному контексті. Про це ж свідчать нові концепції освіти, що з'явилися останнім часом.

Сучасні дискусії про освіту покликані радикально переосмислити роль і зміст цього фундаментального суспільного інституту. Ключовим моментом даних дискусій є розгляд освіти не у вузьких технологічних межах, а в широкому історичному, соціальному і культурному контексті. На жаль, сьогодні наша освіта частіше за все розрахована на засвоєння готового знання, а не на вирішення проблем. Проблемоцентричність, діалогічність і дискусійність ще не стали нормою навчання. В ньому ще панують монологічні, проповідницькі моделі передачі знання від старшого покоління до молодшого. В результаті учні, володіючи інформацією, не вміють бачити в оточуючому їх житті проблемні ситуації, грамотно формулювати проблеми, самостійно вирішувати їх і т.д.

На освітні процеси, на думку багатьох дослідників цього питання, впливає і глобалізація як об'єктивно зумовлений процес зростання загальної взаємозалежності країн і союзів країн в умовах розширення об'єктів сучасного світу. В основі культурної складової глобалізації лежать нові технології виробництва знань, засобів спілкування, результатом яких є зближення народів в культурному плані. Одним із наслідків культурної глобалізації є монополізація інформації, освіти і духовного простору із боку massmedia. Йдеться про ідеологічний імперіалізм, який спричинює відчуження більшої частини людства від можливостей використання навіть перетворених форм інформації. Відбувається зростаюче придушення особистості людини як соціокультурного феномена. Вона перетворюється в клієнта, підпорядкованого стандартам «суспільства споживання», позбавляється можливості вибору і створення освітньо-культурного середовища за своїми ціннісними стандартами.

Однак, глобалізація не означає уніфікацію, гомогенізацію культурно-освітніх процесів. Для її розуміння Р. Робертсон ввів поняття «глобалізація», під яким розуміється «створення і інкорпорування локального в глобальне, процесів, які в свою чергу самі значно визначають форму стиснення світу як цілого» [7, с. 5]. Розуміння глобалізації як різноманіття, а не гомогенності є важливим методологічним ключем до тлумачення інтеграційних процесів в сучасній освіті, в тому числі і Болонського процесу.

Сучасна соціокультурна дійсність як гетерогенна, мінлива, багатоваріантна, плюральна викликає до життя нові, нетрадиційні альтернативні підходи, які дозволяють відійти від однозначного визначення реальності і людини, відмовитися від понять лінійності і редукціонізму на користь гармонії, цілісності, різноманітності. Останні знайшли своє відображення в постнекласичній науці, яка репрезентована такими напрямками, як постмодернізм, постструктуралізм, синергетика, феміністська філософія та ґрунтується на новій парадигмі світобачення, провідною особливістю якої є посилення гуманістичної компоненти [8, с. 24-25].

Культурно-орієнтований аспект філософської парадигми освіти в світлі постнекласичної науки полягає в спрямуванні мотивації та визначенні моделей культурної активності. Говорячи в цілому про комплекс ідей, який впливає з постнекласичного знання, зауважмо, що вони базуються на визнанні факту альтернативності, мінливості, різноманітності розвитку, врахуванні екзистенційних та культурних умов зародження нового типу цивілізації, що в сучасній освіті створює умови для реалізації одного з засадничих її принципів – принципу

світоглядного і культурного самовизначення особистості.

На нашу думку, ключ до розуміння сутності освіти лежить в межах проблеми цінностей. Цінності освіти формують ціннісні установки особистості, спрямовують її розвиток і, тим самим, формують майбутнє нашого (і будь-якого іншого) суспільства.

Робота у сфері освіти і особливо безпосередня педагогічна діяльність тісно пов'язані зі світоглядними засадами людини, навіть якщо це не усвідомлюється нею і не виражається явно. Педагогічний процес більшою мірою встановлює ціннісні орієнтації людини, тому дуже важливо в навчально-виховному процесі керуватися таким світоглядним принципом, який орієнтує людей на творчу самореалізацію, усвідомлення власної планетарно-космічної суті [3, с. 49]. Сенс і цінності системи освіти лежать за межами будь-якої конкретної педагогічної або психологічної дисципліни, що вивчається педагогом в процесі професійної підготовки. Але важливою при цьому є роль педагога. Його становище по відношенню до студентів таке, що в повсякденній діяльності проявляються і співіснують дві групи цінностей: з одного боку, цінності, що складають основу внутрішнього "Я" самого педагога, а з іншого боку, цінності, що складають основу системи освіти. Ці дві групи цінностей можуть перебувати в гармонії, але можуть і жорстоко конфліктувати. Від гармонійності або деструктивності їх співіснування залежить актуальність цінностей, закладених в основу внутрішнього світу студентів.

Поза сумнівом, грядущі перетворення всієї системи освіти і виховання нових підростаючих поколінь здійснюватимуться через отримання цією системою повноцінної філософської підстави, здатної пронизувати її знизу доверху і додавати їй так необхідну цілісність, і саме на цій основі реальну і достовірно гуманістичну спрямованість.

Сучасна вища освіта може продукувати цінні і правдиві результати лише за умови, коли освітня діяльність реалізується у вільній та відкритій академічній атмосфері. Політичний вплив є однією з найбільш руйнівних сил, що діють на академічну свободу. І на жаль, з огляду на те, що диктатуро-орієнтовані політичні структури нині все ще існують в багатьох країнах світу, їхній вплив на свободу є часто-густо деструктивним. У суспільстві, де домінує диктатура, академічна свобода суттєво пригнічується. Люди не можуть сповна займатися дослідженнями, відкрито висловлювати власну думку чи обговорювати свої відкриття, особливо в таких сферах, як історія, політика та освіта. Академічне середовище знаходиться під контролем, щоб служити політичним цілям і соціальній ідеології представників панівної влади. Більш досконалі знання і важлива інформація обмежуються, аби уникнути їхнього впливу на людей, їх думки і цінності.

Історія переконливо свідчить, що академічна свобода ніколи не здобувалася легко. Особистості, які по-справжньому були віддані дослідженням і відкриттю нових істин, жертвували для цього надзвичайно багато зусиль – настільки ж багато від цього вигравали згодом майбутні покоління. І в теперішній час люди все ще прагнуть і борються за академічну свободу в багатьох куточках нашої планети. Всебічна інтеграція освіти та академічної свободи залишається ключовим викликом для вищої освіти міжнародного масштабу.

Свобода не є безкоштовним благом. Однак, чим сильнішими будуть голоси представників освітньої спільноти і більше відповідних дій матимуть місце на міжнародному полі вищої освіти, тим швидше академічна свобода проникатиме до кожного закутку сучасного світу. Це дасть можливість більшій кількості людей вільно висловлюватись, ділитися й обговорювати свої індивідуальні цінності, ідеали та позиції, мотивуватиме до створення цілісного співтовариства та ефективної участі в управлінні ним. Академічна свобода необхідна для того, аби розвивати фундаментальну демократію у світі. У високо розвинутих суспільствах академічна свобода приводить до кращої академічної успішності. Тим не менше, останнім часом вона дещо деградувала під впливом необхідності збереження університетськими закладами належного рівня свого фінансування та публікаційної активності. Адже в переважній більшості фінансовими спонсорами вищих навчальних закладів виступають корпорації та організації, які задають певні норми і стандарти у цій сфері. Зокрема, забезпечують фінансову підтримку тим освітнім інституціям, які спроможні працювати у

напрямку їх (спонсорів) філософії. У пошуку фінансування університетам доводиться тією чи іншою мірою йти на компроміс аби урівноважити наявні академічні стандарти із вимогами дотримання існуючих корпоративних норм і правил. Більшість фінансових донорів мають власні пріоритети у сфері досліджень, відповідно до яких університети-пошукувачі коштів мають корегувати власну наукову тематику чи змінювати дослідницькі орієнтири. Певним чином, розвинута на сьогодні система фінансування є замовником, а академічні кола – найманим працівником. За таких умов багато перспективних досліджень не реалізуються і відповідно не отримуються нові та цінні наукові результати чи факти. Більше того, деякі подібного роду упереджені дослідження можуть навіть шкодити освітній практиці й зумовлювати її деградацію. Конкуренція у сфері публікацій покликана не лише забезпечувати поширення результатів досліджень, а й визначає можливості збереження академічних посад. Публікація результатів досліджень – важливий фактор для кваліфікації професорів, фінансування, авторитету. Однак, викликає особливе занепокоєння той факт, коли публікації стають основною метою діяльності академічної спільноти, фактично перешкодою для академічної свободи. Коли професори скорочують час на заняття в аудиторії і уникають участі в академічному співтоваристві на користь публікаційної активності, педагогічні та науково-дослідницькі обов'язки втрачають взаємну рівновагу в освітньому процесі, що безумовно спрацьовує не на користь академічної свободи. Академічною свободою зловживають, коли представники академічної спільноти вимушені перестраховуватися, поводити себе вкрай обережно, не беручи будь-яких ризиків, задля задоволення існуючих академічних “стандартів” і “норм” і зрештою з метою забезпечення “успіху”. Скільки свободи ще залишилось у вищій школі, якщо в ній ключовою мотивацією є не чисте задоволення інтелектуальної допитливості, а прагнення здобути зовнішні вигоди; і коли люди не роблять те, що вони навчені робити, а те, за що їм платять? Цінність академічної спільноти визначається її здатністю відкривати нові знання та істини без будь-якого остраху чи обмежень – і саме вища освіта повинна говорити про це і жити цим. В порядку денному науковому має бути удосконалення знань і нічого більшого.

Підводячи **підсумок**, варто звернути увагу на те, що правильно продумана і організована система освіти відкриває перед народом і державою самі широкі обрії та самі плодотворні шляхи їхнього розвитку, адже така освіта виховує людей вільних, вільно мислячих, вільно діючих, котрі усвідомлюють сенс життя, здатних відповідати за себе, за свою діяльність, за майбутнє своїх дітей, онуків і своєї батьківщини. Освіта – це становий хребет всієї науки і культури. Від її рівня й організації залежить майбутнє всього людства.

На нашу думку, ключ до розуміння сутності освіти лежить в межах проблеми цінностей. Цінності освіти формують ціннісні установки особистості, спрямовують її розвиток і, тим самим, формують майбутнє нашого (і будь-якого іншого) суспільства. А академічна свобода необхідна для того, аби розвивати фундаментальну демократію у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / Віктор Петрович Андрущенко // Вища освіта України. - 2004. - №1. - С.5-9.
2. Дьюї Дж. Демократія и образование. - М.: Педагогика-Пресс, 2000. - 280 с.
3. Культура, філософія, образование в стратегиях ХХІ века. – Харьков: Изд-во ХНЭУ, 2006. – 260 с.
4. Лукашевич М. П. Соціологія. Загальний курс: Підручник / Лукашевич М. П., Туленков М. В. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
5. Лутай В. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник / В. Лутай. – К.: Центр «Магістр - 5» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256 с.
6. Ніколаєнко С. Т. Освіта потребує і у ваги і деякого реформування відповідно сучасності//Освіта. – 2005. –10 лютого. – С.4.

7. Федотова Н. Н. Глобализация и образование / Н.Н. Федотова // Философские науки. – 2003. – №4. – С. 5-24.

8. Філософські абриси сучасної освіти: Монографія / авт.кол.: Предборська І., Вишинська Г., Гайдаєнко В., Гамрецька Г. та інші. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2006. – 226 с.

Бакуменко Роман Ігорович – аспірант кафедри соціології Одеського національного університету

УДК 303.094.4:316.3

НАЦІОНАЛЬНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В даній статті аналізуються факти, котрі відображають рівень національної толерантності в умовах соціально-політичних та економічних змін українського суспільства. А також аналізуються факти агресії на Південному сході України через призму суспільної думки.

Ключові слова: національна толерантність, національні інтереси, зовнішня агресія.

НАЦИОНАЛЬНАЯ ТОЛЕРАНТНОСТЬ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО - ПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

В представленной статье анализируются факторы, которые отражают уровень национальной толерантности в условиях социально-политических и экономических изменений украинского общества. Анализируются факторы агрессии на юго-востоке Украины через призму общественного мнения.

Ключевые слова: национальная толерантность, национальные интересы, внешняя агрессия.

NATIONAL TOLERANCE IN TERMS OF SOCIAL-POLITICAL CHANGE UKRAINIAN SOCIETY

In the present article analyzes the factors that reflect the level of national tolerance in terms of socio-political and economic changes in the Ukrainian society. The factors of aggression in the south-east of Ukraine through the prism of public opinion.

Key words: national tolerance, national interests, external aggression.

Актуальность проблемы. Для предупреждения конфликтов в обществе, основой которого является национальное разнообразие, важной задачей является формирование толерантности. Вопрос национальной толерантности является актуальным, поскольку Украина находится в условиях социально-политических изменений, сменой идентичностей в постсоветском обществе, а так же в период, когда нарушена целостность политических и географических границ. Украинскому социуму важно осознавать четкость границ политических и экономических ориентаций, когда идентичности подвергаются значительным трансформациям и изменениям, а ценностные ориентации социума, являются амбивалентными. «Евромайдан» 2013-2014го года, аннексия Крыма, вторжение на Донбасс, похищение Надежды Савченко, судилище над патриотами Украины - вот не полный список факторов, которые влияют на уровень толерантности. Эти события в полной мере показывают уровень толерантности украинского общества к российскому обществу наоборот.

Цель статьи: анализ факторов, которые указывают на уровень национальной толерантности в Украине.